

FOR GRUNDSKOLEN. INDFØRELSE AF DEMOKRATI - DA DEMOKRATI VAR FOR MÆND MED PENGE

I denne kildekritiske øvelse, sættes der fokus på Danmarks første grundlov – Grundloven af 1849 og indførelsen af demokrati. Gennem originale kilder arbejder eleverne med temaet demokrati.

HVORDAN OPFYLDER INDHOLDET KRAVENE TIL UNDERVISNINGEN?

Eleverne bliver med denne kildekritiske øvelse præsenteret for kilder, der handler om indførelsen af demokrati i Danmark, og hvordan demokratiet i begyndelsen kun gjaldt for de få. Kilderne giver et godt indtryk af den begyndende ændring af skellet mellem den højere og lavere del af befolkningens indflydelse på magten.

Kilderne beskæftiger sig med vedtagelsen af Danmarks Riges Grundlov af 1849 og det spæde demokrati. Temaet giver anledning til, at tale om, hvordan revolutioner rundt om i Europa påvirker den danske befolkning og på sin vis medfører det danske folks krav om demokrati.

Der er lavet arbejdsopgaver til kilderne, som lader eleverne arbejde med de mest anvendte kildekritiske begreber og i den forbindelse indfører eleverne i, hvordan man undersøger og arbejder med historien.

Klassetrin: 7.-10. klasse

Fag: Historie, samfundsfag

Relation til kanonpunkter: Grundloven 1849

Fælles mål · Historie · Kompetencemål:

- Kronologi og sammenhæng: Eleverne kan sammenligne væsentlige træk ved historiske perioder.
- Kildearbejde: Eleverne kan anvende kilder til at opnå viden om fortiden. Eleverne kan med afsæt i enkle problemstillinger anvende kildekritiske begreber til at gøre rede for fortolkninger af fortiden.

Fælles mål · Samfundsfag · Kompetencemål:

- Politik: Eleverne kan tage stilling til politiske problemstillinger lokalt og globalt og komme med forslag til handlinger.
- Sociale og kulturelle forhold: Eleverne kan tage stilling til og handle i forhold sociale og kulturelle sammenhænge og problemstillinger.

Faglige læringsmål

Eleverne får viden om, hvem der i denne periode ønsker magten i landet, og hvem der får den, ud fra hvilken betydning revolutionerne rundt om i Europa påvirker det danske folks krav om demokrati, og hvordan de nationale følelser og modsætninger samt de sociale og politiske krav og holdninger har indflydelse på dette.

Gennem arbejdet med kilderne får eleverne et billede af, hvordan de rige og veluddannede ytrede bekymring om den udstrakte valgret.

Eleverne vil ved hjælp af deres kendskab til kildekritiske begreber og fagord kunne vurdere værdi og troværdighed af disse forskellige kilder og udtrykke sig mundtligt om dem.

KILDER OG KILDEKRITIK

For at skabe dialog og inddrage eleverne i arbejdet med originalt kildemateriale vil det være en fordel, hvis der i klassen debatteres, hvad en kilde er, hvad en kilde kan bruges til, og hvorfor det er vigtigt at forholde sig kritisk til den/dem. Til denne del af øvelsen, kan Rigsarkivets faktaark om kildekritik med fordel anvendes. Hvis eleverne mangler kildekritiske færdigheder, har Rigsarkivet lavet en vejledning: Den lille Guldbog, som indfører eleverne i kildekritikkens grundbegreber. Vi opfordrer til, at arbejdet med kilderne begynder med, at eleverne læser Den lille Guldbog. De kan også slå op i denne løbende. Rigsarkivet har desuden lavet flere film om kildekritik, der fortæller om de kildekritiske grundbegreber. Du finder alle Rigsarkivets redskaber til kildekritik på siden: www.sa.dk/kildekritik.

INTRODUKTION TIL TEMAET

Grundloven 1848

Den 21. marts 1848 gik ca. 12.000 mennesker i et fredeligt optog til Christiansborg med 2 krav. (Se kilden *Folketoget mod Christiansborg*). Første krav var, at kong Frederik den 7. skulle erstatte det gamle ministerium med et nyt, der havde folkets tillid og andet krav var, at der skulle udarbejdes et forslag til en ny grundlov. Tre timer efter optoget ankom til Christiansborg, opløste kongen ministeriet og erklærede sig som konstitutionel konge uden enevældige beføjelser. Allerede dagen efter tiltrådte et nyt ministerium, og fundamentet for det danske demokrati var ved at blive lagt. Det danske demokrati blev dog først en realitet i 1849, da Junigrundloven den 5. juni blev underskrevet af kong Frederik den 7. Men som Grundloven blev formuleret i 1849, var demokratiet kun for de få. Det var kun ustraffede og selvforsørgende mænd over 30 år, der fik stemmeret til Folketinget. Det svarede dengang til ca. 15 % af den danske befolkning. Populært sagt var der syv F'er, der ikke var inkluderet i demokratiet:

- Fruentimmere
- Forbrydere
- Fjølser
- Fattige
- Folkehold
- Fremmede
- Fallenter (folk, der var gået fallit)

Grundloven byggede på ideen om magtens tredeling i den udøvende, den lovgivende og den dømmende magt. Nogle af de centrale punkter i grundloven var:

- Rigsdagen består af to kamre, Folketinget og Landstinget
- Fastlæggelsen af borgernes rettigheder. Det blev fastslået, at der er ytrings-, forenings-, trykke- og forsamlingsfrihed

- At ejendomsretten er ukrænkelig
- Den indførte stemmeret var begrænset
- At der var en statskirke: Folkekirken, der er evangelisk-luthersk

Et demokrati i forvandling

Efter indførelsen af junigrundlovens begrænsede demokrati, opstod der grupper, der krævede at få lov til at deltage. De mente, at rettigheder og politisk medindflydelse skulle være for alle og ikke begrænses af køn og status.

Overordnede spørgsmål, der evt. kan bruges til diskussion i klassen:

- Hvem har magten? Hvorfor er det denne gruppe?
- Hvem havde magten efter 1849?
- Hvem kan give magten/dele magten med andre?
- Hvad bruges magten til?
- Hvad er demokrati?
- Hvordan har demokratiet forandret sig undervejs fra grundloven 1849 til nu?
- Hvem har magten i dag? Hvorfor er det denne gruppe?

Til temaet '*Et demokrati i forvandling*' hører tre kilder: Kilde 1 er en tegning af det folkeoptog, der gik til kongen med to krav om demokrati. Af tegningen fremgår det, at det tilsyneladende var en gruppe af velstillede mænd, der gik til kongen, mens gruppen af kvinder og arbejdsmænd stod som passive tilskuere til demokratiets etablering. Billedet lægger op til en billedanalyse. Herunder er der forslag til analyse spørgsmål:

- Hvem går til kongen med krav om demokrati?
- Hvem er ikke en del af folkeoptøget?
- Hvad fortæller det om demokratiet, som det blev etableret i 1849?

Kilde 2 er en valgliste fra valget til Rigsdagen i 1859 på Djursland. I denne kan det udledes, at to kandidater stillede op mod hinanden, nemlig Hude og La Cour. Modsat i dag fremgik det af valglisten, hvilke befolkningsgrupper, der stemte på kandidaterne. Stemmerne fordeler sig således på erhverv. Kilden lægger derfor op til, at man kan arbejde statistisk med materialet, fx i et tværfagligt samarbejde med matematik.

Kilde 3 er en pamflet skrevet af Elna Munch i 1907, der omhandler kvinders (manglende) stemmeret. I kilden formulerer Elna Munch otte tidstypiske argumenter imod valgretten og giver otte svar herpå. Danske kvinder fik stemmeret til kommunalvalg i 1908 og i 1915 til Folketing og Landsting.

Det er oplagt at perspektivere til demokratiet i dag, til demokrati i andre lande samt andre styreformere.